

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Juli 2012 - 33e Jaargang, nr. 133

BESTUUR:

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	Telefoon 070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------------------

Secretaris

G.J. Staal	Oranje Nassaulaan 52	3708 GE Zeist	Telefoon 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com			

Penningmeester

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

LEDEN:

R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	0164 - 61 34 15
---------------	---------------	---------------------	-----------------

J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	0174 - 38 21 83

Schakel redactie

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

Bankrekeningen:

ING Bank : 35 95 00
ABN-AMRO Bank: 54.55.46.826

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

**Het volgende nummer verschijnt in oktober 2012.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 september 2012.**

JULI 2012

In de vorige Schakel meldde ik u dat onze jaarlijkse reünie zou worden gehouden op 21 september. Helaas heeft de Juliana Kazerne dan geen ruimte voor ons zodat wij genoodzaakt waren de datum te verzetten naar een dag dat de kazerne ons wel de gelegenheid kan geven een gezellige reünie te organiseren.

In onderling overleg is bepaald dat wij onze reünie hebben in de Juliana Kazerne op vrijdag 14 september. Wij hopen dat het een groot succes zal zijn. Het zal wel de laatste keer zijn dat de Juliana Kazerne ons kan herbergen want de kazerne wordt, in verband met de bezuinigingen bij defensie, gesloten.

De maand mei was weer druk met herdenkingen en vieringen. Waar wij vertegenwoordigd waren verliep alles voortreffelijk. De enige dissident met betrekking tot de herdenking op de Dam op 4 mei werd veroorzaakt door een onbenul bij de Telegraaf die een volkomen onjuiste hetze tegen het Nationaal Comité 4 en 5 mei inzette over de keuze van het gedicht dat zou worden voorgelezen door de winnaar van de prijsvraag in de provincie Noord-Brabant. De schrijver van dat bericht had zich beter op de hoogte moeten stellen over wat er echt zou gebeuren voor hij wat ging schrijven.

Elk jaar begint de herdenking op de 4e mei in een andere provincie. In die provincie wordt dan op de scholen een prijsvraag georganiseerd wie het mooiste gedicht maakt over 4 mei. De tien beste gedichten krijgen uiteindelijk tijdens een feestelijke finale van een onafhankelijke jury een cijfer van 1 tot en met 10 en de nummer één mag zijn of haar gedicht voorlezen op de Dam. Dit jaar dus in Noord-Brabant. De finale was in Breda op 15 maart en de winnaar was een meisje en zij mocht op de Dam haar gedicht voordragen.

Dat de Telegraaf dan eind april komt met een verkeerde melding dat een jongen (wel een andere finalist) op de Dam zijn gedicht over zijn overleden oom ten gehore zou brengen is volmaakt onjuist. Geen reclame voor de Telegraaf en zeker niet voor de sukkel die de klok had horen luiden maar niet wist waar de klepel hing. Tenzij hij natuurlijk bliksems goed wist hoe of wat en alleen maar wat sensatie meende te moeten maken.

Hij heeft heel wat ellende veroorzaakt door de felle reacties aan het adres van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Door de verkeerde en onterechte voorlichting van de Telegraaf werd gesuggereerd dat het Nationaal Comité niet deugde en met name de directeur niet voor haar taak was berekend. Een beetje zorgvuldigheid bij de veroorzaker van deze onjuistheid en van allen die meteen verontwaardigd hoog van de toren gingen blazen had veel ellende kunnen voorkomen.

Ik hoop dat u mij niet kwalijk neemt dat ik hierover uit ging weiden maar ik was bij de finale op 15 maart en het is nimmer de bedoeling geweest dat een ander dan de winnaar op de Dam zou zijn. Het Nationaal Comité 4 en 5 mei treft dus geen enkele blaam.

Veel Engelandvaarders die normaal deelnamen aan het defilé in Wageningen waren dit jaar op 5 mei in Scheveningen waar door de Stichting Peter Taselaar in de middag van 5 mei een landing op zee was georganiseerd als blijk van waardering voor de in Engeland tijdens de oorlog opgerichte Prinses Irene Brigade wegens haar deelname aan de bevrijding van West Europa. Het was een voortreffelijk georganiseerd feest. Helaas werd de landing afgelast omdat golfslag, stroming en wind de landing te gevaarlijk maakten.

Het defilé in Wageningen verliep voor het detachement van Samenwerkend Verzet, waar de Engelandvaarders deel van uitmaakten, desastreus. Degenen die op een voertuig aan het defilé zouden deelnemen kregen geen voorlichting waar en bij wie zij zouden meerijden en moesten zelf maar zien hoe zij zouden meedoen. U begrijpt dat zij daarvoor niet naar Wageningen waren gekomen. Tot hun troost mochten zij gratis plassen.

Wij hopen dat de komende evenementen beter verlopen en dat wij velen van u in Delft op 31 augustus, in Den Haag op 28 november en in Delft op 1 december zullen mogen ontmoeten.

Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

De jaarlijkse herdenking van de slachtoffers van het Englandspiel vond traditioneel plaats op 4 mei bij het monument aan de waterpartij in het Van Stolk park achter het Crown Plaza hotel, voorheen het Promenade hotel. Het monument is geadopteerd door het VCL (Vrijzinnig-Christelijk Lyceum) en stelt de vallende figuur Icarus voor met verbrande vleugels.

Zoals elk jaar was de Koninklijke Marechaussee aanwezig met een hoornblazer in verband met het verlies destijds van 10 collega's. Na de Last Post werden bloemen gelegd door nabestaanden van de omgekomen agenten en verwante organisaties waaronder de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945 door Rudi Hemmes en Charles Bartelings en de Stichting Genootschap Engelandvaarders door Jan Bakker en Eddy Jonker.

Na de plechtigheid werd gebruik gemaakt van de mogelijkheid om na te praten in het gastvrije Crown Plaza hotel.

CHB

DODENHERDENKING EREVELD IN LOENEN 4 MEI 2012

Wat ten zuiden van Apeldoorn ligt het Ereveld in Loenen. Het is de grootste herdenkingsplaats van Nederlandse oorlogsslachtoffers in ons land. Jaarlijks op 4 mei wordt daar een grote bijeenkomst gehouden

om onze gevallen te herdenken. Voor ons Genootschap Engelandvaarders heeft Loenen een centrale functie. In de kapel, een sober houten gebouwtje, bevindt zich het VIJFLUIK met daarop de namen van hen die onderweg als Engelandvaarder stierven. Wij trachten om elk jaar bij de herdenking aanwezig te zijn om een krans te leggen. Zo ook in 2012.

Tegen 14.00 uur arriveerde de blaaskapel van de Rijkspolitie. De Minister van Defensie, de heer Hillen, sprak daarna een boeiende rede uit waarin hij met nadruk niet alleen de gesneuvelden uit vorige oorlogen herdacht, maar ook degenen die in de laatste jaren gevallen zijn. Enkelen hunner zijn in Loenen begraven. Hij haalde daarbij het boek van Koen Koch aan, die in zijn boek 'Een kleine geschiedenis van de grote oorlog' (1914 - 1918) duidelijk maakt hoe groot de rol van de soldaat is. Die oorlog werd beëindigd doordat er niet genoeg fitte soldaten meer over waren. De heer Hillen legde namens de Regering de eerste krans. De burgemeester en andere autoriteiten volgden.

Toen bleek dat uw secretaris de enige van de kransleggers was die er destijds in de Tweede Wereldoorlog bij was. Alle andere kransen werden gelegd door bestuursleden van organisaties die de oorspronkelijke verenigingen van veteranen uit de Tweede Wereldoorlog hebben opgevolgd. Het Genootschap Engelandvaarders echter zal, zolang het maar even kan, doorgaan met haar taken. Ook in Loenen.

Met het zingen van het Wilhelmus, zowel het eerste als het zesde couplet, kwam er een

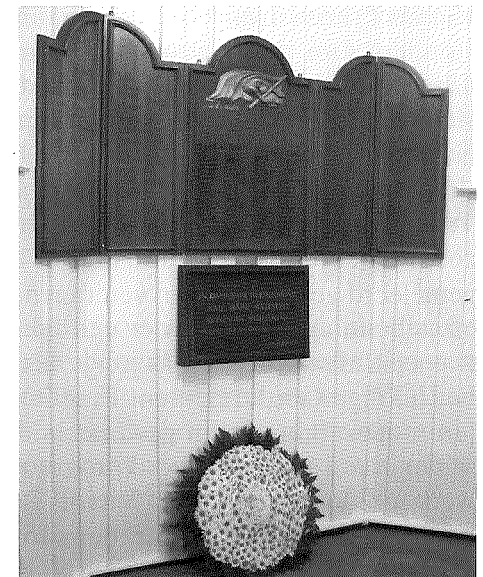

Foto: OGS, gedenkbord Ereveld Loenen

einde aan deze intieme en ook emotionele plechtigheid die door zeer velen werd bijgewoond.

Een kleine wereld

Nieuwsgierig geworden bezocht ik een mij geheel onbekende boekhandel in een andere stad om het vermelde boek te kopen. Ja, zei de verkoper, ik hoorde minister Hillen er in Loenen over spreken... Het bleek dat hij als musicus de dirigent van de politiekapel was!

Jan Staal

5 MEI 2012 - SOLDATEN VAN ORANJE: D-DAY IN SCHEVENINGEN

Net als in 2011 organiseerde Stichting Peter Tazelaar op 5 mei jl. een bijzonder evenement in Scheveningen, waarbij dit maal de veteranen van de Prinses Irene Brigade - de bevrijders van Den Haag - centraal stonden. Om de link tussen D-Day en de bevrijding van Den Haag aanschouwelijk te maken is gezocht naar een locatie die qua ligging en sfeer het D-Day-gevoel kon oproepen. Gekozen werd voor Beachclub Naturel op het Noorderstrand, aan het eind van het Zwarte Pad.

Tegen een decor van duinen en Duitse bunkers, met fraai uitzicht op zee, fungeerde Beachclub Naturel tijdelijk als bruggenhoofd voor een gemêleerd gezelschap van veteranen, waaronder enige Engelandvaarders en geheim agenten. Om er een feest voor jong en oud van te maken, was een afvaardiging van jonge veteranen uitgenodigd: militairen van het huidige Garderegiment Fuseliers Prinses Irene welke de afgelopen jaren operationeel zijn geweest in diverse oorlogsgebieden. Het gezelschap kreeg een gevarieerd programma aangeboden: na een woord van welkom door voorzitter Victor Laurentius werd een Franse lunch geserveerd. De voorzitter benadrukte dat het feest geen herhaling mocht zijn van vorig jaar, maar in de geest van Tazelaar verrassend en origineel. Tevens merkte hij op dat de tijd is aangebroken dat er voor

de oude veteranen zou moeten worden gedefileerd in plaats van andersom. Tenslotte werden de sponsors - o.a. VNPI, Transparent en Short Stay Group -, Stichting Samenwerkend Verzet en het Comité van Aanbeveling bedankt voor hun onmisbare ondersteuning.

Tussen de gangen door sprak generaal-majoor bd Rudi Hemmes een speech uit en onthulde hij een kunstwerk van de jonge kunstenaar Duran Lantink: een grafisch bewerkte foto-montage met als thema het beangstigende schemergebied tussen bezetting en bevrijding. In de vormgeving liet Duran Lantink zich inspireren door het Tapijt van Bayeux: hij creëerde een lintvormig doek - 20 meter lang en 50 cm hoog - waarop een verhaal wordt verteld. Het kunstwerk oogste veel bewondering en nog tijdens de lunch werd spontaan een passende bestemming gevonden: het nieuwe kazernegebouw van de 13^e Gemechaniseerde Brigade. Aan het eind van de lunch werd een tweede kunstwerk onthuld, een schilderij van kunstenaar Gijs Donker getiteld 'De Bevrijding van Den Haag'. Dit indrukwekkende schilderij werd aangeboden aan het Vrijzinnig Christelijk Lyceum en in ontvangst genomen door rector drs. M.J. Arnouts en een delegatie leerlingen.

De lunch werd afgesloten met het heffen van het traditionele glaasje Calvados. Tijdens en na afloop van de bijeenkomst werden de gasten getrakteerd op een re-enactment met inzet van voertuigen uit WOII en professioneel gekostumeerde vrijwilligers. Door onstuimigheid van het weer moest de geplande landingsoperatie vanuit zee worden afgeblazen.

Soon Otto

ENGELANDVAARDERS REÛNIE VRIJDAG 14 SEPTEMBER 2012

Wij houden onze jaarlijkse reünie in de Prinses Julianakazerne in Den Haag.

Adres: Thérèse Schwartzestraat 15, 2597 XK Den Haag
Tel.: 070 - 316 76 29 / 316 70 14

Het programma voor onze reünie op vrijdag 14 september is als volgt:

Vanaf 11.00 uur	Aankomst en registratie van de reünisten Koffie, thee en gebak in de Zwaanzaal
Ca. 11.00 uur	Bar open voor apéritief
Ca. 11.30 uur	Welkomstwoord van de voorzitter
Ca. 13.30 uur	Uitgebreide rijsttafel
Ca. 15.30 uur	De Voorzitter sluit de reünie af na de maaltijd, daarna foto's bekijken Koffie en naborrelen
Ca. 16.30 uur	Einde Reünie

Routebeschrijving auto:

Vanuit Amsterdam (A4), Utrecht (A12) of Rotterdam (A13) de borden Den Haag volgen. Bij het Prins Clausplein volgt u Voorburg/Den Haag (Utrechtse Baan). Aan het einde van de Utrechtse Baan rechtsaf de Benoordenhoutseweg op. Bij de verkeerslichten linksaf de Van Alkemadeaan op. Bij de volgende verkeerslichten rechtsaf de Wassenaarseweg op. Aan het einde van de weg in de bocht links is de kazerne.

Vanuit Amsterdam via Wassenaar (A4) richting Den Haag Centrum. Bij het eerste grote kruispunt (Willem Witseplein) rechtsaf de Van Alkemandelaan op. Bij de volgende verkeerslichten rechtsaf de Wassenaarseweg op. Aan het einde van de weg in de bocht links is de kazerne.

Openbaar vervoer:

Vanaf NS station Den Haag CS en HS: bus 18 (richting Clingendael). Uitstappen bij het eindpunt (halte Laan van Clingendael), teruglopen

naar de Wassenaarseweg rechtsaf en in de bocht ligt de kazerne (ongeveer 500 meter lopen).

Indien u opgehaald wilt worden vanaf NS station Den Haag CS is dit geen enkel probleem. Meldt u zich dan even bij Sarah Beauchamp (06-51980700) en er wordt vervoer geregeld van het station naar de kazerne.

Bezoekers van de kazerne dienen er rekening mee te houden dat ze zich moeten kunnen legitimeren bij de ingang van de kazerne.

De kosten voor deelname aan de reünie bedragen € 20,- per persoon. De penningmeester verzoekt het verschuldigd bedrag tijdig over te maken met bijgevoegde acceptgiro of door middel van een overschrijving van de eigen bankrekening in Nederland naar ABN AMRO rekening 54.55.46.826 of ING rekening 359500 ten name van de Penningmeester van het Genootschap Engelandvaarders te Rijswijk. Vanuit het buitenland eventueel contant per post.

De penningmeester verzoekt de deelnemers met partners/begeleiders voor 1 september ook deze namen op te geven per post of per e-mail. Dit zodat er op tijd een namenlijst kan worden doorgegeven aan de kazerne voor de beveiliging.
Adres: Ch. H. Bartelings, Thomas Jeffersonlaan 437, 2285 AP Rijswijk, Nederland. E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl.

Beste Engelandvaarders en Engelandvaarsters,
Wij van het bestuur stellen jullie aanwezigheid ook dit keer weer zeer op prijs dus als het enigszins kan: probeer ook dit jaar naar de reünie te komen!

De Evenementencommissie

Jacobus (Jac) Eugène van Loon

8 april 1919 - 26 april 2012

Op 10 mei 1940, toen de Duitsers ons land overrompelden, bivakkeerde Jac, in opleiding tot wachtmeester bij het 7e Regiment Veldartillerie, op het vliegveld Valkenburg. Het was zijn eerste confrontatie met de vijand. In oktober 1940 werd hij in Duitsland te werk gesteld maar liep in maart 1941 weg. Hij werd opgepakt en naar Frankrijk gestuurd en keerde in juni 1941 weer terug naar Nederland. Daarna werd hij in Oostenrijk te werk gesteld maar vluchtte vandaar maar werd bij de Nederlandse grens gegrepen en werd na drie weken gevangenisstraf teruggestuurd. Omdat hij zich ongunstig over de toestand in Duitsland uitliet werd hij enige tijd in de gevangenis van Scheveningen opgesloten.

Op 8 augustus 1942 vluchtte Jac met zijn vriend Herman Leus, die met twee Franse krijgsgevangenen uit Duitsland was gevlucht. Zij reisden via België, Frankrijk en bereikten na vele moeilijkheden onbezet Frankrijk en kwamen in een kamp bij Chateaufort terecht. Op 13 oktober 1942 vluchtte hij met Herman Leus, Heijblom en een Belg naar Perpignan. Met behulp van kaarten en een kompas trokken zij de Pyreneeën over en na 7 dagen lopen arriveerden zij totaal uitgeput in Barcelona. Toen zij verder reisden werden zij gearresteerd en overgebracht naar het kamp Miranda de Ebro. Op 22 mei 1943 kwamen zij vrij en reisden via Madrid naar Gibraltar en arriveerden per schip begin juni 1943 in Glasgow, Schotland. Jac wilde zo spoedig mogelijk in actie komen en toen hem werd gevraagd om als geheim agent naar Nederland terug te keren zei hij volmondig 'JA'.

Na het volgen van een intensieve opleiding werd Jac in de nacht van 1 maart 1944 vanuit een Halifax bommenwerper in de buurt van Breda gedropt. Zijn voornaamste taak bestond uit het onderhouden van een radiografische verbinding tussen het Verzet in Nederland en het Nederlandse Bureau Inlichtingen in Londen. Tot aan de bevrijding van

het zuiden van Nederland heeft Jac onder bijzonder moeilijke omstandigheden, kans gezien deze verbinding met Engeland in stand te houden. Drie van zijn beste vrienden, die in dezelfde periode waren gedropt, werden gearresteerd en gefusilleerd. Na het volbrengen van zijn opdracht meldde Jac zich op 19 september 1944 terug op het hoofdkwartier van Bureau Inlichtingen, dat toen in Eindhoven was gevestigd.

Helaas heeft Jac na de oorlog niet de waardering gekregen die hij verdiende. Een onrecht dat te laat werd erkend om te worden hersteld. Het verlies van zijn vrienden, zijn traumatische oorlogservaringen en gebrek aan waardering heeft Jac als een last meegedragen en zijn verdere leven beïnvloed. Jac genoot van de natuur. Hij kon boeiend vertellen over de gewassen op het veld, de vissen en de vogels. Samen met zijn vrouw Janny was hij een graag geziene gast op de bijeenkomsten van de Engelandvaarders en Geheim Agenten tot zijn gezondheid hem meer en meer in de steek liet. Maar hij bleef tot het einde toe geïnteresseerd in wat er in de wereld en om hem heen gebeurde. Dit werd hem mogelijk gemaakt door de geweldige steun en daadwerkelijke hulp van zijn lieve en zorgzame vrouw Janny. Het was een voorrecht Jac gekend te hebben.

Bram Grisnigt

REISERVARINGEN VAN JACK KERKHOFF

Jack Kerkhoff is één van die Engelandvaarders die zich, om één of andere reden, niet bij ons Genootschap heeft aangesloten. Zijn reisverhaal, zoals dat bij aankomst in Engeland werd opgetekend, is zo boeiend, dat wij dat graag in onze serie reisverhalen opnemen.

KERKHOFF, Jack

Geb.: 21-7-1922

Beroep: stuurmansleerling

Hij verliet Nederland op zijn 19e verjaardag (op 21 juli 1941) alleen en met het voornemen om naar Engeland te gaan. Hij vertrok per fiets, maar bij Breda viel zijn fiets in elkaar. Hij had nagenoeg geen geld bij zich, maar onderweg zag hij telkens kans aan geld te komen van burgers, die hem hielpen. Hij sliep steeds in de open lucht en het lukte hem te voet en per trein via België en Frankrijk in Spanje te komen, doch werd daar gearresteerd en uitgeleverd aan de Duitsers. In Bayonne werd hij tot 2 weken gevangenisstraf veroordeeld. Na hulp te hebben ontvangen van de Nederlandse autoriteiten, reisde hij weer naar Nederland terug, waar hij op 18 augustus 1941 arriveerde. Daarna heeft hij in Frankrijk op een vliegveld gewerkt, omdat hij bij terugkeer in Nederland voor de keus werd gesteld óf naar de Arbeidsdienst te gaan óf voor Duitsland te werken. Hij koos het werken in Frankrijk en is vandaar gedurende de winter niet gevlucht, omdat dit heel moeilijk was en hij zijn moeder in de winter geldelijk wilde ondersteunen.

Op 23 mei 1942 keerde hij van verlof uit Nederland terug naar Frankrijk, maar meldde zich niet op zijn werk. In plaats daarvan reisde hij naar Parijs, van waaruit het hem lukte op eigen initiatief over de demarcatielijn te komen. In onbezet-Frankrijk werd hij echter in de trein gearresteerd en door de Fransen voor de keus gesteld óf concentratiekamp óf Vreemdelingenlegioen. Hij koos het laatste om vanuit Afrika weer een kans te krijgen naar Engeland te komen. Eind juni 1942 vertrok hij naar Oran en kwam terecht in verschillende kleine garnizoensplaatsen, gelegen bij de woestijn, vanwaar hij geen kans zag te deserteren.

In februari 1943 werd hij overgeplaatst naar Sidi-bel-Abbes en hier deserteerde hij op 21 februari. Het lukte hem Oran te bereiken en ongezien op het haventerrein te komen. Met behulp van de Engelse autoriteiten werd hij geplaatst op een Nederlands vrachtschip, zijnde stuurmansleerling van beroep. Op 14 maart 1943 arriveerde hij in Engeland. Deze jongeman, die geheel alleen, zonder enige gegevens, inlichtingen of steun beide ontsnappingspogingen heeft voorbereid en uitgevoerd, heeft getoond over overleg, moed en doorzettingsvermogen te beschikken.

Naschrift:

Na aankomst in Engeland heeft Jack Kerkhoff gevaren bij de Koopvaardij. Of hij voor zijn ontsnapping het Kruis van Verdienste heeft gekregen is niet duidelijk. Mogelijk was het feit dat Kerkhoff bij het Vreemdelingenlegioen had gediend een probleem, want daardoor had hij zijn Nederlanderschap verloren. Later zijn de Engelandvaarders die deze moeilijke omweg (via Frankrijk/Algiers) hebben gevolgd alsnog door de Nederlandse regering in Londen gehernaturaliseerd, waardoor zij weer Nederlander werden.

Bram Grisnigt
Agnes Delsing

KANOVAARDERS VAN DOORN & MAKOWSKI

In de nacht van 18 op 19 april vertrokken twee jonge mannen vanaf het strand van Katwijk aan Zee in een vouwkano naar Engeland. De een was de 29-jarige Pim van Doorn, voluit Jhr. Willem Theodoor Cornelis van Doorn geheten. Van Doorn was een vooraanstaand lid van de uit militaire kringen voortgekomen verzetsgroep OD en zat sinds een eerdere mislukte poging tot Engelandvaart in september 1940 ondergedoken.

De andere inzittende van de kano was de Poolse vice-consul in Amsterdam, de 27-jarige Witold Arthur Wladislaw (Tolo) Saryusz Makowski. Makowski had zich in mei 1940 bij de Nederlandse autoriteiten gemeld om dienst te nemen.

Twee contacten uit de OD, Oscar de Brey en Dik van Swaay, hadden Van Doorn en Makowski van een vouwkano voorzien. Het

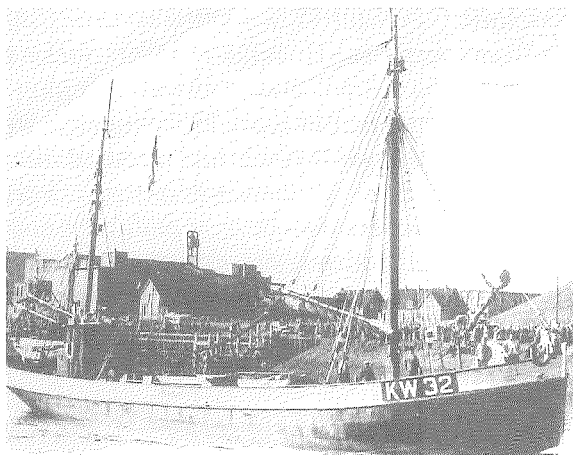

Pim van Doorn

tweetal verborg de kano daarop in het tunneltje van het Rotterdams Zeehospitium te Katwijk, van waaruit het een klein stukje was naar de branding.

Bij hun afvaart in de nacht van 18 op 19 april was het weer nog redelijk, maar al snel kwamen de kanovaarders in een storm terecht. Ze dreven af in noordelijke richting, het roer brak af, alle ballast ging overboord, kortom: een hopeloze situatie. Gelukkig werden zij net op tijd opgepikt door de Katwijkse zeillogger KW 32 "Sakina", die op weg was naar zijn thuishaven IJmuiden. De schipper van de KW 32, Willem Ouwehand, was de Engelandvaarders goed gezind, maar was i.v.m. de aanwezigheid van twee Duitse soldaten aan boord gedwongen het geld en de passen van Van Doorn en Makowski af te nemen en aan de havenautoriteiten af te geven. De stuurman, Nico van Beelen, vertelde de kanovaarders echter dat ze in IJmuiden niet aan de kade zouden afmeren, maar tegen een ander schip aan, vlak bij het station. Wanneer de logger eenmaal vastlag zouden Van Beelen en de schipper de Duitse soldaten aan de praat houden. Van Doorn en Makowski moesten dan snel van boord gaan en rustig naar het station wandelen. Zo gezegd, zo gedaan. De Engelandvaarders verlieten ongemerkt het schip, stapten in een gereedstaande trein, die direkt wegreed, en waren vrij. Schipper Ouwehand en stuurman Van Beelen werden diezelfde dag nog gearresteerd, maar kwamen later weer vrij.

Beide kanovaarders deden nog een nieuwe poging om naar Engeland te ontsnappen. Voor Pim van Doorn was dat zijn 3e poging, over land dit keer. Na opnieuw ondergedoken te hebben gezeten, vertrok hij begin november 1941 in opdracht van de OD naar Vichy. Helaas werd

hij op 11 november bij Reims in Noord-Frankrijk gearresteerd, in eerste instantie omdat hij als lange, blonde Hollander opviel. Toen er wapens en belastende papieren bij hem werden gevonden werd hij naar de gevangenis in Parijs overgebracht. Na detentie in o.a. kamp Amersfoort werd hij in april 1943 tijdens het tweede grote OD-proces ter dood veroordeeld. Op 29 juli 1943 werd Van Doorn samen met 13 andere OD'ers op de Leusderheide gefusilleerd.

Ook Tolo Makowski heeft via de landroute geprobeerd Engeland te bereiken. Samen met een vriend, Freek Kragt, vertrok hij eind 1941 op aanwijzingen van Hagenaar Pieter Beelaerts van Blokland naar Brussel, waar zij zich bij Cafe Fuchs moesten melden. Daar aangekomen vermoedden zij echter onraad en gingen niet naar binnen. Hun gevoel was juist, want later bleek dat de Sicherheitspolizei in het café op hen zat te wachten.

Makowski en Kragt zagen geen kans om de reis voort te zetten en waren op 1 januari 1942 weer terug in Nederland. Makowski heeft geen verdere pogingen tot Engelandvaart gedaan. Hij overleefde de oorlog en is, 83 jaar oud, in 1995 in Den Haag overleden.

Bronnen:

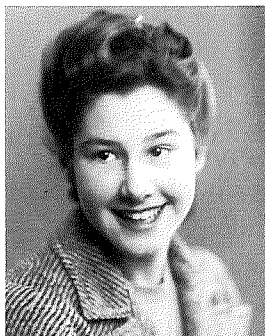
J. BRUIN & J. van der WERFF, Vrijheid achter de horizon: Engelandvaart over de Noordzee 1940-1945. Hoiten, 1998, p. 37-39
A. HUISMAN-VAN BERGEN, De vervolgd: Jacht op twee Delftse studenten in 1941. Amsterdam, 1999, p. 220

Agnes Dessing

REISERVARINGEN VAN EEN VROUWELIJKE ENGELANDVAARDER

Er zijn door Engelandvaarders nogal wat memoires geschreven over hun tocht. Soms zijn deze memoires als een echt boek bij een uitgever

gepubliceerd. Maar ook vaak werden ze - geschreven op aandrang van hun kinderen: 'hoe was dat nou, die tocht naar Engeland?'- dankzij de moderne reproductietechnieken op een simpele maar doeltreffende wijze vermenigvuldigd en op beperkte schaal verspreid onder familie en vrienden. Deze memoires bevatten veel informatie over allerlei moeilijkheden die onderweg overwonnen moesten worden en de wijze waarop dat gebeurde. Zij zijn meer dan welkom omdat zij vaak gedetailleerd ingaan op allerlei gebeurtenissen onderweg die niet vermeld worden in de processen-verbaal van de verhoren die na aankomst in Londen bij de Patriottic School en de Politie-Buitendienst werden afgenomen. Dat laatste is ook wel logisch want het doel van die verhoren was beperkt: het vaststellen van de politieke betrouwbaarheid van de ondervraagde. De emoties en de meeste details van de reis waren daarbij vaak van ondergeschikt belang. Maar juist daarom zijn die memoires voor iemand die geïnteresseerd is in de tochten van de Engelandvaarders van groot belang; zij vormen een essentiële aanvulling op de vaak korte en formele reisverslagen die in die officiële processen-verbaal zijn opgetekend.

Recent is er weer een boek met memoires verschenen, dit keer niet in de zakelijke vorm van een verslag zoals we dat gewend zijn maar nu eens in de vorm van een roman. Journaliste Carlijn Vis heeft een roman geschreven over de belevenissen van haar grootmoeder Ellis de Smeth-Brandon. Ellis Brandon vertrok op 29 april 1943 vanuit Nederland met haar toenmalige verloofde, de student Herman Friedhoff die vóór het uitbreken van de oorlog van plan was om theologie te gaan studeren in Engeland om daarna Anglicaans geestelijke te worden. Friedhoff was al vroeg in de oorlog in contact gekomen met verzetsorganisaties als het L.O.F. en de O.D. Hij kende Wiardi Beckmann persoonlijk en werkte met hem samen. Nadat die uiteindelijk had geweigerd om naar Engeland te gaan, bood Friedhoff zich in diens plaats aan als gegadigde om de nodige contacten in Londen te gaan leggen. Meerdere pogingen om te vertrekken mislukten. Na de

arrestatie van een van Friedhoffs bekenden in het verzet ontkwamen Friedhoff en Brandon vervolgens ternauwernood zelf aan hun arrestatie op 7 augustus 1942; daarom doken zij beiden onder. Ellis Brandon, die na haar eindexamen in 1941 lessen aan de Kunstnijverheidsschool in Amsterdam had gevolgd, volgde daarna privélessen in grafiek en recla-meteken. In april 1943 vertrokken zij samen via Valkenswaard en Neerpelt naar Brussel. Daar verbleven zij ruim een maand waarna zij met behulp van een Engelse organisatie via Lille en Parijs per trein naar Saint Jean de Luz reisden. Een passeur bracht hen vandaar over de Frans-Spaanse grens naar San Sebastian. Door het Engelse vice-consulaat in die plaats werden zij bij de Spaanse politie aangemeld met een leeftijd onder de 20 jaar waardoor zij vandaar rechtstreeks naar Madrid konden reizen; voor hen gelukkig geen Miranda de Ebro. Op 7 september 1943 konden zij met een Portugees visum vertrekken en zij arriveerden de volgende dag in het bekende Praia de Maças. Herman Friedhoff kwam op 5 november 1943 in Engeland aan, Ellis Brandon iets later op 9 januari 1944.

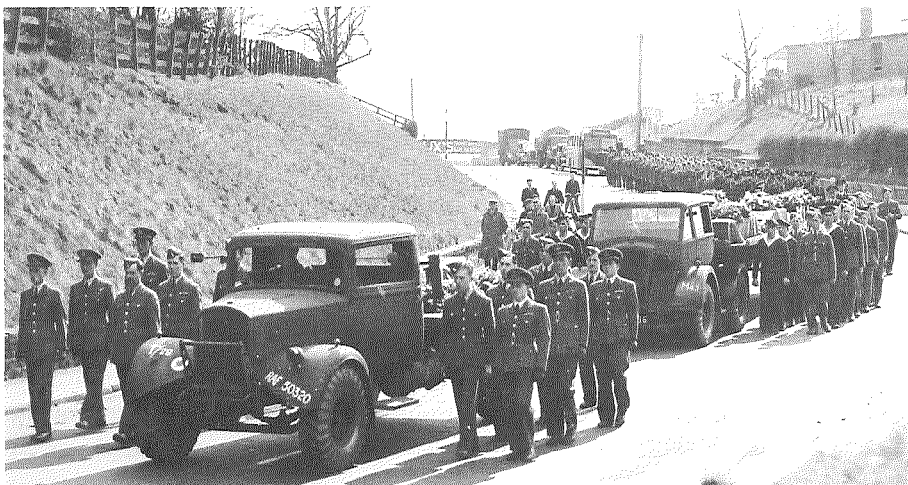
Dit hierboven geschreven prozaïsche korte overzicht is door kleindochter Carlijn Vis in ruim 250 pagina's weergegeven. Voordeel van de romanvorm is dat de auteur veel meer vrijheid heeft om sfeertekeningen te maken en interpretaties te geven van gebeurtenissen. Nadeel is dat het niet altijd precies zo gebeurd hoeft te zijn zoals het is opgeschreven. Is het verschil te vergelijken met een boek en een daarnaar gemaakte speelfilm? Het boek 'Soldaat van Oranje' van Erik Hazelhoff Roelfzema, de speelfilm met dezelfde titel die er later van gemaakt is, en de nu nog lopende musical in Valkenburg verschillen duidelijk van elkaar. De laatste twee lijken duidelijk 'geromantiseerd' vergeleken met het boek. Het is maar wat je voorkeur heeft, aan de lezer de keuze.

Sierk Plantinga

Carlijn Vis, Vrij Spel, Amsterdam uitgeverij Contact 2012, ISBN 978-90-254-3785-5. Zie ook www.vrijspelderoman.nl

REISERVARINGEN VAN ENGELANDVAARDER DANIEL JOHANNES KOOIJ (naschrift)

In de april uitgave van de Schakel publiceerden wij zijn reisverhaal. Kooij wist, na een avontuurlijke en gevaarlijke tocht via Noorwegen en Zweden, eind april 1942 Groot-Brittannië te bereiken waar hij in dienst trad bij de Koninklijke Marine. Van Drs. P.E. van Loo, wetenschappelijk medewerker Nederlands Instituut voor Militaire Historie, Ministerie van Defensie, ontvingen wij de volgende aanvullende informatie: "Kooij geboren op 2 december 1919 in Rotterdam, kwam als matroos bij de Koninklijke Marine terecht en meldde zich spoedig daarna aan voor een vliegende functie. Hij ging begin 1943 in opleiding als luchtschutter bij 4 Air Gunnery School te Morpeth in Northumberland. Tijdens deze training botste op 29 maart 1943 het toestel waarin Kooij zat met vier andere Nederlandse leerling luchtschutters tegen een ander vliegtuig. Daarbij kwamen in totaal 10 RAF-militairen om het leven onder wie Kooij en zijn vier collega's, zij liggen nog steeds begraven op de begraafplaats van Morpeth." De namen van de andere vier omgekomen Nederlandse mannen zijn: Rudi van den Bron, Arie Willem van Egmond, Bernardus Eduardus van Opdorp en Frans van Westenbrugge. De naam van Engelandvaarder Kooij staat ook vermeld op het gedenkbord van gesneuvelde en omgekomen Engelandvaarders in de kapel op het ereveld Loenen.

Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945

Beschermheer Z.K.H Prins Bernhard der Nederlanden

Kort verslag van de bestuursvergadering van de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945, d.d. 13 maart 2012, gehouden te Doorn

1. De voorzitter heet iedereen van harte welkom op deze vergadering.
2. De Dag van het Verzet wordt dit jaar op 25 augustus gehouden in de Party-zaal van de Generaal Spoorakazerne in Ermelo. De reünie wordt georganiseerd voor oud-verzetsmensen, partner en eventuele begeleider. Naast de oud-verzetsmensen zijn ook de weduwen/weduwnaars van oud-verzetsmensen van harte welkom. Het bestuur wil onze subsidieaanvraag en de bijdrage per persoon voor deelname aan deze reünie zo laag mogelijk houden. De organisatie heeft besloten om uitsluitend verzetsdeelnemers een herinneringsgeschenk te geven.
3. Capitulaties van de Duitse- en Japanse strijdkrachten op 5 mei in Wageningen. Als Stad der Bevrijding herdenkt Wageningen als vanouds de capitulaties van de Duitse- en Japanse strijdkrachten in 1945. Aanmelden om deel te nemen in een historisch voertuig meertijdend in het defilé is mogelijk, tot uiterlijk 20 april 2012. U kunt zich richten tot het ambtelijk secretariaat Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945, t.a.v. mevrouw Ina Tesselhoff, Postbus 100, 3940 AC Doorn.
4. Veteranendag zaterdag 30 juni 2012. Historische voertuigen meertijdend in defilé zijn uitsluitend bedoeld voor veteranen die slecht ter been zijn en niet voor de partner of begeleider. Instapkaarten worden op naam gesteld. De partner of begeleider kan het defilé volgen langs de route of op het Mailieveld via het grote video-scherm. Tribune plaatsen zijn bedoeld voor de veteraan PLUS eventuele partner/begeleider. De plaatsen worden toegekend aan veteranen (en hun partner of begeleider) die niet in staat zijn om deel te nemen aan het defilé. U kunt zich aanmelden om deel te nemen in een historisch voertuig meertijdend in het defilé, via het ambtelijk secretariaat Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945, Postbus 100, 3940 AC Doorn.
5. Prijsvraag. Voor de derde keer wordt de prijsvraag voor scholieren uit het basis- en het voortgezet onderwijs georganiseerd door Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945, Nationaal Monument Kamp Vught en Nationaal Monument Kamp Amersfoort. Op woensdag 20 juni is prijsuitreiking. Mevrouw Caspers en de heer Hemmes zijn vanuit het bestuur bij de prijs uitreiking aanwezig.

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 49 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

Altenberg, D.C. van	Tilburg
Gutteling, C.H. van	Engeland
Loon, J.E. van	Bergen op Zoom

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal	Oranje Nassaulaan 52
	3708 GE Zeist
	Telefoon 030 - 692 27 92
	E-mail: staalgj@gmail.com

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het V-fonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto. Deelname aan deze loterijen wordt daarom van harte aanbevolen.

www.engelandvaarders1940-1945.nl